



Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 70g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a
unor prevederi din articolul 441 alin. (2) din Codul de procedură penală
(*efectul devolutiv al recursului și limitele lui*)

CHIȘINĂU
12 iulie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 25 mai 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 12 iulie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „însă ea [instanța de recurs] este obligată ca, în afara temeiurilor invocate și cererilor formulate de recurent, să examineze întreaga cauză sub toate aspectele” din articolul 441 alin. (2) din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dl avocat Veaceslav Dandeu, în interesele dlui Ivan Malicev, parte în dosarul nr. 1-21001461-05-1r-31052021, pendinte la Curtea de Apel Cahul.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Cahul format din dnii Ruslan Petrov și Serghei Pilipenco și dna Natalia Bondarenco, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Domnul Ivan Malicev a fost trimis în judecată pentru comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (1) [*conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe*] din Codul penal.

4. La 11 mai 2021, Judecătoria Cahul, sediul central, a pronunțat o sentință prin care l-a achitat pe dl Ivan Malicev pentru că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

5. La 26 mai 2021, procurorul a contestat cu apel sentința din 11 mai 2021 la Curtea de Apel Cahul.

6. Curtea de Apel Cahul a considerat că cererea procurorului a fost intitulată greșit ca cerere de apel și a înregistrat-o conform procedurii recursului.

7. La 18 mai 2022, dl avocat Veaceslav Dandeu a ridicat, în interesele dlui Ivan Malicev, excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 441 alin. (2) [*efectul devolutiv al recursului și limitele lui*] din Codul de procedură penală.

8. Printr-o încheiere din aceeași dată, Curtea de Apel Cahul a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 441

Efectul devolutiv al recursului și limitele lui

„(1) Instanța de recurs judecă recursul numai cu privire la persoana la care se referă declarația de recurs și numai în raport cu calitatea pe care aceasta o are în proces.

(2) Instanța de recurs examinează cauza în limitele temeiurilor prevăzute în art. 444, **însă ea este obligată ca, în afara temeiurilor invocate și cererilor formulate de recurent, să examineze întreaga cauză sub toate aspectele**, dar fără a agrava situația părții în favoarea căreia s-a declarat recurs.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării privind excepția de neconstituționalitate

11. Autorul susține că Codul de procedură penală nu reglementează procedura de înregistrare a unui apel sau a unui recurs în cazul în care semnatarul cererii denușește greșit calea de atac. Autorul afirmă că în situația depunerii unei cereri, care după conținut și motive, nu se încadrează în reglementările stricte procedurale, instanța ierarhic superioară ar putea s-o declare inadmisibilă, în conformitate cu articolele 432 și 449 alin. (1) pct. 1) lit. c) din Codul de procedură penală.

12. Autorul menționează că, în această cauză, Curtea de Apel Cahul a considerat că cererea procurorului a fost intitulată greșit drept cerere de apel și a înregistrat-o conform procedurii recursului. Autorul pretinde că modul în care a acționat instanța de apel ridică problema limitelor de judecare a cauzei și a modalității de apărare în aceste circumstanțe.

13. De asemenea, autorul susține că textul „instanța de recurs este obligată ca, în afara temeiurilor invocate și cererilor formulate de recurent, să examineze întreaga cauză sub toate aspectele” din articolul 441 alin. (2) din Codul de procedură penală nu stabilește în mod clar limitele de competență a instanței de recurs, de vreme ce același articol prevede că instanța de recurs examinează cauza în limitele temeiurilor prevăzute în articolul 444 din Codul de procedură penală. Autorul pretinde că instanța de recurs ar putea să modifice din oficiu temeiurile cererii de recurs.

14. În opinia autorului, prevederile contestate sunt contrare articolelor 20, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate, ridicată de avocatul părții într-un proces în fața instanței de judecată, este formulată de

subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

18. Curtea constată că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „însă ea [instanța de recurs] este obligată ca, în afara temeiurilor invocate și cererilor formulate de recurent, să examineze întreaga cauză sub toate aspectele” din articolul 441 alin. (2) din Codul de procedură penală. Prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

19. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală de judecare în recurs a unei acuzații de comitere a infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal. Astfel, Curtea admite că instanța de recurs va aplica prevederile criticate în cauza pe care o examinează.

20. Autorul sesizării susține că dispozițiile contestate încalcă articolele 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

21. Curtea precizează că articolele 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (DCC nr. 36 din 30 martie 2021, § 18).

22. Cu privire la incidența articolelor 20 și 26 din Constituție, autorul excepției susține (a) că înregistrarea de către instanța de recurs a cererii de apel a procurorului ca pe o cerere de recurs îi încalcă dreptul la apărare și accesul liber la justiție și (b) că textul contestat nu stabilește în mod clar limitele competenței instanței de recurs.

23. Cu referire la primul argument al autorului, Curtea observă că acesta își exprimă, de fapt, dezacordul cu soluția Curții de Apel Cahul privind înregistrarea cererii de apel a procurorului ca pe o cerere de recurs. Autorul consideră că în această situație instanța trebuia să declare inadmisibilă cererea depusă. În jurisprudența sa constantă, Curtea a subliniat că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 27 din 24 februarie 2022, § 28).

24. Cu privire la cel de-al doilea argument al autorului, Curtea observă că problema abordată de autorul excepției nu își are sursa în neclaritatea textului contestat.

25. Curtea menționează că articolul 441 din Codul de procedură penală reglementează efectul devolutiv și limitele recursului declarat împotriva **hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac a apelului**. Dat fiind faptul că pentru astfel de hotărâri recursul este singura cale ordinară de atac, alin. (2) din același articol prevede că examinarea cauzei nu se limitează doar la motivele de casare prevăzute de articolul 444 din Codul de procedură penală. Dimpotrivă, norma contestată obligă **instanța de recurs** ca, în afara temeiurilor invocate și cererilor formulate de recurent, **să examineze întreaga cauză sub toate aspectele**.

26. Rezultă că efectul devolutiv prevăzut la articolul 441 alin. (2) este similar efectului devolutiv al instanței de apel prevăzut de articolul 409 alin.

(2) din Codul de procedură penală care stabilește că instanța de apel este obligată ca, în afară de temeiurile invocate și cererile formulate de apelant, să examineze aspectele de fapt și de drept ale cauzei, fără a înrăutăți situația apelantului. Cu alte cuvinte, legislatorul a prevăzut că recursul împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul va fi examinat de către instanța de recurs în aceleași condiții ca o instanță de apel.

27. În concluzie, Curtea nu vede în ce măsură limitele de competență a instanței de recurs stabilite de norma contestată afectează accesul liber la justiție și dreptul la apărare al autorului excepției, de vreme ce această normă obligă instanța de recurs să examineze cauza dedusă judecății sub toate aspectele, fără a stabili restricții la exercitarea drepturilor fundamentale invocate.

28. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „însă ea [instanța de recurs] este obligată ca, în afara temeiurilor invocate și cererilor formulate de recurent, să examineze întreaga cauză sub toate aspectele” din alin. (2) al articolului 441 din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dl avocat Veaceslav Dandeuș, în interesele dlui Ivan Malicev, parte în dosarul nr. 1-21001461-05-1r-31052021, pendinte la Curtea de Apel Cahul.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 12 iulie 2022
DCC nr. 100
Dosarul nr. 70g/2022*